

בית הספר לאמנות המדרשה, מכללה אקדמית בית ברל

מערך יחידות הוראה

2012

מושג הופך לצורה וגוף

תכנון: דיה בלזר

הנחייה: ד"ר ברונפלד-שטיין חוה

מדפדפים בספר ומילה קופצת... בשיעור היסטוריה נתקלים במושג שברור לך שיש לו משמעויות נוספות מעבר לפשט... מילה שגדלת עליה נשאת בראש. תהליך יצירה עשוי להתחיל מכמה מילים, להיכנס עמוק לתוכן ולצאת מצידין השני בצורה, בדימוי או בגוף אחרים לגמרי מהאופן בו חשבנו על המילה או המושג קודם לכן. בסדנא "מושג הופך לצורה וגוף", נעבוד בפיסול בעקבות מושג- אך לא נעשה פיסול מושגי. כל אחד ינסה להבין את המשמעויות של מושג מסוים עבורו, ובהתאם לתת להן ביטוי חומרי, צורני ומרחבי. במהלך הסדנא נעבור יחד ולחוד תהליך של חשיבה, של דליית משמעויות, המרה ממושג לגוף במרחב: נכיר עבודות של אמנים שנבעו מתוך מושג או מילה. נחפש הגדרות רשמיות, חברתיות ותרבותיות של המושגים. נקדיש זמן למערך של עיבוד המושג כפשוטו לרעיון מרובד שאפשר להציגו דרך אובייקט וחומר. וכמובן שכל אחד ייצא לעבודה אישית בעקבות כך. המערך כולו מחולק לחלקים שאפשר שיהיו שיעורים בפני עצמם.

מטרות:

- להציע לתלמידים כלים כדי לצאת לתהליך אמנותי ולנתב את עצמם בתוכו.
- לאמן את התלמידים במהלך של העמקה בתוכן, העלאת משמעויות ומציאת הקשרים בנושא העיסוק שלהם.
- להפוך רעיון ומשמעויות לאובייקט שיש לו צורה וגוף

מטרות- על:

- להציע לתלמידים כלים כדי לצאת לתהליך אמנותי ולנתב את עצמם בתוכו.
- לאמן את התלמידים במהלך של העמקה בתוכן, העלאת משמעויות ומציאת הקשרים בנושא העיסוק שלהם.
- להפוך רעיון ומשמעויות לאובייקט שיש לו צורה וגוף.

שיעור ראשון: היכרות, הצגת נושא הסדנא ומצגת

מטרות:

- הצגת הנושא המרכזי של הסדנא

-היכרות עם אמנים

מושגים:

מושג/מילה/ביטוי, פרשנות, חומר, חלל, דימוי

אמצעי המחשה וציוד נדרש:

- מצגת

- מחשב

- מקרן

פירוט מבנה השיעור:

- (5 דק') היכרות ביני לבין התלמידים ובינם לבין עצמם.

- (5 דק') אני מציגה את מה עומד להתרחש במהלך הסדנא היום

- (35 דק'). העברת מצגת שמראה אמנות שקשורה במושג או מילה.

שיעור שני: יצירת דף השראה (90 דק')

אורך: 90 דק'

מטרות:

- לבחור מושג

- לחקור ולהעמיק במשמעויות של המושג הנבחר ובתוכן הנלווה לו

- לעודד מחשבה לגבי הקשר בין מושג, חומריות, דימויי וחיבורים חזותיים

מושגים:

קונוטציה, הקשר תרבותי, הקשר חברתי, גוף, דימוי, מרקם, יעוד תפקודי (של חומר או טכניקה)

אמצעי המחשה:

- השיר "מים אינם יכולים לחזור בתשובה" של יהודה עמיחי

- דף הנחיה (מופיע בהמשך)

ציוד נדרש:

- העתקים מצולמים של השיר כמספר המשתתפים

- מחשבים (כשלושה)

- דפי 3A

- ספרים ישנים, מגזינים

- ספרי אמנות

- ספרי סקיצות אישיים של התלמידים

- שאר החומרים המופיעים ברשימת הציוד (מצורפת לעיל)

פירוט מבנה השיעור:

- **קריאת שיר ודיון (10 דק')** אני מחלקת לכל תלמיד טקסט של שיר יהודה עמיחי, "מים אינם יכולים לחזור בתשובה". מקריאים את השיר הקצר. מדברים על השיר: - מה אומר השיר, מה הפשט שלו? - איזה מילים בשיר הן במיוחד חשובות בעיניכם? - האם יש מילה או מושג שכבר מדגדג למישהו לבחור לעסוק בו היום?

- **תרגיל:** לבחור מושג וליצור עב' פיסולית בעקבות תהליך של בירור וחקירה

אני מסבירה שעל כל אחד לבחור מילה או מושג מתוך הטקסט. מתוך המילה/מושג כל אחד ייצא לעבודה כאשר בסופו של יום כל אחד יציג עבודה פיסולית בעקבות תהליך של בירור המשמעויות של מילה/המושג ומתוך העמקה אישית במילה/ מושג (20 דק')

- **זמן עבודה אישי:** כל אחד בוחר מושג ויוצר "דף השראה" ויזואלי לאותו מושג או אותה מילה. כלומר, כל תלמיד מחפש דימויים, הגדרות מילוניות/ ויקיפדאיות, ויוצר לו סוג של תרשים זרימה חזותי. התלמידים יכולים ליצור את דף ההשראה בתוכנת פאוור פוינט, כמצגת, הם יכולים ליצור את דף ההשראה על גבי דפים, כמו מעין קולאז', או אפילו להשתמש ברצפה/קיר/ שולחן כמצע לדף העבודה שלהם, מה שמזמין עבודה בין דו- מימד לתלת- מימד. כדאי ואף רצוי שבשלב הזה הם יחשבו על צבעוניות שקשורה בעיניהם למילה/מושג שבחרו. כמו כן, זה הזמן לחשוב על חומרים שעשויים לבטא את המשמעויות שהם מחלצים מתוך המילה/מושג. (60 דק')

חומרי עזר ויצירה:

-ספרים ישנים, מגזינים, ספרי אמנות, ספרי סקיצות אישיים, מחשב או כל טכנולוגיה אחרת שיש לתלמידים כמו איפון/אי פד, מקרן (ניתן להעתיק דימוי דיגיטאלי בעזרתו), מכונת צילום, ניירות, נייר פרגמנט, מספריים, דבקים, צבעים, עפרונות.

שאלות מנחות לתלמיג שמתקשה בשלב זה:

- * איפה בדרך כלל פוגשים את המילה/מושג?
- * מהם כל המשמעויות המילוליות של המושג?
- * האם יש קונוטציות מעבר לפשט שלה?
- * איזה מחשבות נוספות המילה/מושג מעלה בראשך?
- * האם יש למילה/ מושג אווירה, אופי או מזג מסוים?
- * האם המילה/מושג מעלה תחושה גופנית או חושית כלשהי?
- * איזה דימויים מעניינים אותך באופן כללי?
- * האם יש חומרים שנמצאים כאן בסדנא שיכולים לעניין אותך ביחס למילה/מושג שבחרת?

דף הנחייה לשלב יצירת דף ההשראה

- * מהו המושג שבחרת?
- * הגדרות מילוניות של המושג:
- * הגדרות נוספות:
- * האם למושג הזה יש שימוש כלשהו? אם כן, מהו?
- * האם המושג הזה הוא חומר כלשהו, ממה הוא מורכב? איזה סוג חומר הוא (נוזל, מוצק, כימי, גיאולוגי, מינרל יוכו)
- * האם למושג יש הקשרים חברתיים, תרבותיים או היסטוריים?

- * מה הקונוטציות שלך לגבי המילה/מושג?
- * איזה דימויים עולים לך בעקבות המילה/מושג?

שיעור שלישי: "חברותא"

אורך: 45 דק'

מטרות:

המללה והצגה של תהליך החשיבה

העמקה בהבנת המשמעויות הנלוות למושג שכל תלמיד בחר

דיון משותף על המהלך האמנותי המתוכנן התלמידים יתרמו לתהליך החשיבה זה של זה

מושגים:

חברותא

אמצעי המחשה:

- דפי העבודה לזוגות (מצורף לעיל)

- דפי ההשראה והתוצרים שהתלמידים יצרו עד כה

ציוד נדרש:

- העתקים מצולמים של דפי העבודה כמספר המשתתפים

פירוט מבנה השיעור:

- הסבר קצר על חברותא: שיטת למידה שמגיעה מעולם היהדות. בחברותא אדם נעזר בחברו כדי להעמיק בתובנות, להבין משמעויות וכדי להבין דברים חדשים. מצד אחד החברותא מאלצת אותנו להסביר את השקפתנו למישהו אחר ולשים את המחשבות במילים, מה שפעמים רבות עוזר לנו לחדד את המחשבה ולהגיע לליבת העניין. מצד שני, המפגש עם מישהו אחר מזמן לנו הזדמנות לקבל עוד פרספקטיבה על העניין, לראות אותו מנקודת מבט אחרת, ללמוד מהאדם השני או אולי לבנות את עמדתנו לעומת עמדתו.

אנחנו נשתמש בשיטת החברותא כדי להעמיק במושג או במילה שכל אחד בחר.
-התלמידים מתחלקים לזוגות (מקסימום לשלישיות במקרה של מספק אי זוגי). בחברותא כל אחד בתורו מציג את דף ההשראה שיצר

דף עבודה לבן זוג בחברותא

-שאל את בן זוגך: למה בחרת המילה/מושג?
-בקש ממנו להסביר את מה שלא ברור לך בדף ההשראה
-האם יש משהו שהיית מוסיף לדף ההשראה או שנראה לך שבן זוגך פספס או שכח?
- איזה עוד קונוטציות, מובנים או הקשרים יש לך להוסיף לגבי המילה/מושג של בן זוגך?
-מה מעניין אותך בקשר לדף ההשראה? מה נראה לך בעל פוטנציאל במיוחד?
-האם יש לך הסתייגויות או נקודת מבט שונה מהפרשנות החזותית של בן זוגך לגבי המילה/מושג שבחר?

דף עבודה למי שמציג בפני חברו את המילה/מושג שלו

-מה המילה/מושג שבחרת?
- מה משך אותך למילה/מושג מלכתחילה?
-איך אתה מפרש את המילה/מושג?
-הסבר את דף ההשראה שלך לבן הזוג
- מה הבנת מיצירת דף ההשראה?
- האם יש דברים ספציפיים בהם אתה רוצה עזרה מבן זוגך לחברותא?
-מה יש לבן זוגך לחברותא לתרום לך מבחינת תובנות לגבי המילה/מושג?
-שתף אותו במחשבות שהיו לך על הפסל שתכין- התלבטויות, קשיים שאתה צופה...

שיעור רביעי: ממושג לפסל

אורך: שלוש שעות ו-45 דק'

מטרות:

- כל תלמיד יעבוד על יצירת הפסל שלו
- יישום של שלב התכנון והחשיבה התיאורטית, העברת הרעיונות לידי גוף, דימוי וחומר.

מושגים:

משקל, גודל, צבע, טמפרטורה, קשר אובייקט- חלל- צופה, מיקוד וויתור לטובת דיוק

אמצעי המחשה:

ספרי אמנות (עשויים לסייע, לא הכרחיים)

ציוד נדרש: רשימת ציוד ל-15 תלמידים

מחשב (רצוי כשלושה ניידים)

מקרן

גישה למכונת צילום

מילון

חבילת דפי A3

גזירי עיתון, דימויים סרוקים/ מצולמים, ספרים ישנים

מספריים (5)

סלו-טייפ (2)

מסקינטייפ (2)

דבק חם (3)

צבעי אקריליק (לבן, שחור, כחול, אדום, צהוב)

טושים
 גירי פנדה (חבילה)
 ברגים (חבילה)
 פטיש
 נעצים (חבילה)
 חוט דייג (סליל 1)
 שעווה (10 ק"ל)
 גבס (10 ק"ג)
 תחבושות גבס (10 חבילות)
 רשת לול
 ניילונים
 שקפים (חבילה)
 חוטי ברזל
 דיו (מיכל כפול)
 כפיסי עץ
 פחם (חבילה)
 אבקת פיגמנט (אדום, כחול, סגול, ירוק, כתום)
 חמר (חבילה של 4 "נקניקים")
 פלסטלינה (כשישה צבעים שונים, חבילה של כל צבע)
 יוטה
 בלונים (שתי שקיות)
מהלך:

-עבודה סדנאית בהנחיית המורה

שיעור חמישי: הצגה, סיכום ודיון (45 דק')

מטרות:

- מחשבה רפלקטיבית על תהליך העבודה, מהכוונה המקורית עד לתוצר בפועל.
- הזדמנות לכל תלמיד לחשוב על היצירה שלו הן כתוצר הן כתהליך.
- הצעות פרשניות על היצירה הפיסולית מהמנחה וממשתתפים הנוספים.

מושגים:

תהליך, השתנות והתפתחות, פרשנות שנוצרת מתוך דימוי, חומר וגוף

אמצעי המחשה: אין

ציוד נדרש:

היצירות של התלמידים

מהלך:

- כל תלמיד מציג את עבודתו ואת תהליך העבודה שעבר. מקיימים שיחה קצרה עם כל אחד על יצירתו. הכיתה כמובן מוזמנת להאיר ולהשתתף.

שאלות מנחות:

מה את/אתה רוצה לספר לנו?
מה את/אתה הכי אוהב/ת בתוצר שלך?
מה עדיין לא ברור לך?
מה היה חשוב בעינייך בתהליך שעשית לפני היצירה הפיזית של הפסל?
האם למדת משהו מהתהליך שעברת היום? מה זה היה?
האם העבודה בעקבות מילה/מושג סייעה לך באופן כלשהו? באיזה אופן?

ציוד תלמידים: חשוב שתביאו איתכם מושגים, חומרים ודימויים שמעוררים את המחשבה ואת העשייה שלכם ושאותם הייתם רוצים לחקור ולהמיר לגוף.

